

Vaardig en gemotiveerd, in de gymles en op het plein

Rapportage Sportieve Gezonde School 2016

Colofon

Titel

Onderzoek en rapportage

Alien van der Sluis

Met medewerking van:

Mariska Dijkstra

Bas van Tetteroo

Een rapportage voor Sportplein Groningen ontwikkeld door het lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap
Hanze Instituut voor Sportstudies

© februari 2017

Opdrachtgever

Sportplein Groningen

Inhoud

Samenvatting	1
Inleiding	3
1. Onderzoeksmethoden.....	5
1. Startanalyse.....	5
2. Leerling vragenlijst 0-meting en 1-meting	5
3. Deelonderzoek motorische vaardigheden	5
4. Deelonderzoek Pleinspelen en leerlinggedrag en interactie.....	5
5. Evaluatiegesprek docenten	6
2. Resultaten vragenlijst	8
Kenmerken deelnemende leerlingen	8
Algemeen beeld van de gymles	8
Motivatie voor de gymles	10
Competentie, Autonomie, Relatie	10
Pleinspelen	11
3. Resultaten deelonderzoeken.....	13
Deelonderzoek Motorische ontwikkeling (Mariska Dijkstra)	13
Deelonderzoek effect Pleinspelen (Bas Tetteroo).....	15
4. Resultaten interviews schoolcoördinatoren en groepsleerkrachten	17
5. Samenvattende conclusies en aanbevelingen	21
Samenvattende conclusies.....	21
Aanbevelingen.....	22
Bijlage 1 Vragenlijst leerlingen.....	23
Bijlage 2 Gespreksleidraad Directeuren Sportieve Gezonde School 1-meting	28

Samenvatting

Sinds 2014 vindt vanuit Sportplein Groningen het project Sportieve Gezonde School plaats op scholen in de provincie Groningen. Doelstelling is een kwantitatieve en kwalitatieve impuls te geven aan sport en bewegen op deze scholen door het aanbieden van extra lessen bewegingsonderwijs door een vakdocent en ondersteuning bij onder andere het organiseren van pleinspelen. In 2016 namen 12 scholen uit de provincie Groningen deel aan Sportieve gezonde School. Deze rapportage bevat de resultaten van onderzoek naar Sportieve Gezonde School 2016, waarbij de volgende opdracht centraal stond:

In kaart brengen wat de effecten van Sportieve Gezonde School 2016 zijn op motivatie tijdens de gymles, motorische ontwikkeling in de gymles en leerlinggedrag op het schoolplein. Daarnaast inventariseren wat de invloed is van Sportplein 2016 op deskundigheidsbevordering van groepsleerkrachten bij het geven van gymlessen.

De volgende deelvragen kwamen hierbij aan bod:

1. Wat is het effect van de inzet van de vakleerkracht op ervaren competentie, autonomie en relatie in de gymles, en op motivatie voor de gymles?
2. Wat is het effect van Sportieve Gezonde School op ontwikkeling van motorische vaardigheden van leerlingen?
3. Wat is het verschil in leerlinggedrag en interactie van leerlingen op scholen met en zonder pleinspelen en leidt dit tot minder conflicten op het schoolplein?
4. In hoeverre lukt het om binnen Sportplein 2016 de deskundigheid van groepsleerkrachten voor het geven van gymlessen te vergroten?

Bij aanvang van de zestien weken Sportieve Gezonde School een vragenlijst afgenomen onder 252 leerlingen van de deelnemende scholen. Ook na afloop is deze vragenlijst afgenomen. In de vragenlijst werd ingegaan op de ervaren competentie, autonomie en relatie in de gymles, en daaraan gekoppeld aan de motivatie die leerlingen hadden voor de gymles. Ook werd gevraagd naar hun ervaringen met de pleinspelen. Vraag 2 werd beantwoord door middel van een deelonderzoek op één deelnemende school en een controleschool. Hier werd aan de hand van een 0-meting en een 1-meting gekeken naar de vooruitgang op motorische basiscompetenties gedurende de 16 weken waarin Sportieve Gezonde School plaatsvond. Dit met behulp van de OBAK-test. Deelvraag 3 werd beantwoord door een eenmalige meting op twee deelnemende scholen en een controleschool. Het speelgedrag werd aan de hand van de Soplay methode in kaart gebracht, voor onderlinge relaties en mate van samen spelen werd gebruik gemaakt van sociogrammen. Het aantal conflicten werd geobserveerd. Aan de hand van interviews met de schoolcoördinator en groepsleerkrachten werd zicht verkregen op de mate van deskundigheidsbevordering.

Uit de resultaten komt naar voren dat leerlingen van de deelnemende scholen erg hoog scoren op ervaren competentie, autonomie en relatie in de gymles en op autonome motivatie. Het lijkt voor deze variabelen niet uit te maken of de gymles gegeven wordt door de vakleerkracht of door de eigen (bevoegde) groepsleerkracht. Hierbij moet worden aangetekend dat op veel scholen de gymlessen al werden gegeven door een groepsleerkracht die bevoegd was om gymlessen te geven. Daarnaast was meer sprake van coaching van de groepsleerkracht door de vakleerkracht, in plaats van het gedurende zestien weken overnemen van lessen. Mogelijk is dit de oorzaak voor de scores. De vakleerkracht lijkt dus niet zozeer het verschil te maken als het gaat om de motivatie voor gym. Dat doet hij wel als het gaat om de inhoudelijke kwaliteit: leerlingen ervaren meer diversiteit in het aanbod tijdens de gymles en geven aan meer te leren van de gymlessen die gegeven worden door de vakleerkracht. Uit het deelonderzoek naar motorische basisvaardigheden lijkt het er bovendien op dat dit leidt tot een snellere motorische ontwikkeling vergeleken met lessen van de groepsleerkracht.

Er lijkt op de scholen waar de pleinspelen plaatsvinden iets meer sprake te zijn van groepsrelaties die gerelateerd zijn aan meer samen spelen (bv. de slangrelatie die meerdere groepjes verbindt). De bevroegde leerlingen bevestigen dit beeld echter niet: tijdens pauzes met pleinspelen geven evenveel kinderen aan vaak samen te spelen met andere kinderen (85%) als in pauzes zonder pleinspelen.

De deskundigheid van groepsleerkrachten voor het geven van gymlessen is vergroot. Groepsleerkrachten hebben nieuwe ideeën opgedaan en praktische tips gekregen voor de invulling van de gymles. Ook ervaren

scholen dat de doelen die zij voor ogen hebben met de gymles (o.a. veelzijdige bewegingsbekwaamheid bevorderen, ontspanning ter afwisseling van het cognitieve) beter behaald worden als gevolg van Sportieve Gezonde School.

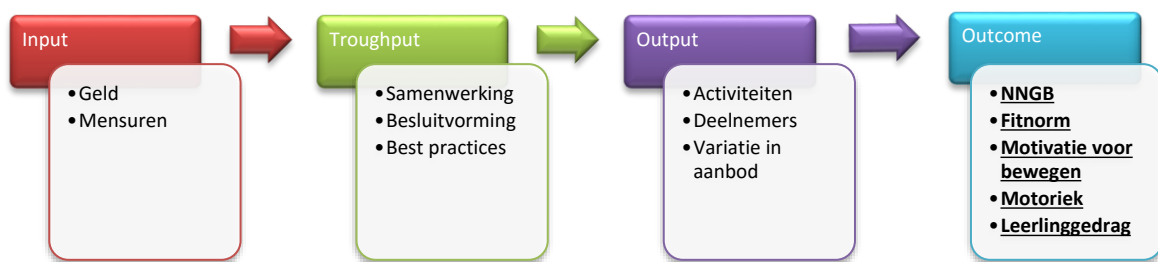
Op basis van de resultaten wordt een aantal aanbevelingen gedaan:

- Het verschil tussen vakleerkracht en groepsleerkracht zit niet op de motivatie van leerlingen voor gym, of op competentie, autonomie en relatie. Wel is een verschil te zien in het effect op ontwikkeling van motorische vaardigheden als de vakleerkracht wordt ingezet. Hierin is dus winst te behalen bij het coachen van de groepsleerkracht. Qua deskundigheidsbevordering kan wellicht nagedacht worden coachen op diversiteit in aanbod, of differentiatiemogelijkheden binnen de lessen.
- Selectie van scholen: valt de meeste winst te behalen op scholen waar al groepsleerkrachten met bevoegdheid voor het geven van gym aanwezig zijn? Mogelijk is dit het geval, dan kan de deskundigheidsbevordering wellicht nog beter worden afgestemd op deze doelgroep en kan de nadruk hier nog meer op borging komen te liggen (bv. door terugkomdagen in te plannen of een vraagbaakfunctie in te richten waar leerkrachten terecht kunnen) . Mogelijk is de te behalen winst nog groter op scholen zonder groepsleerkracht met aantekening. Dan speelt echter de vraag of resultaten niet alleen tijdelijk te zien zijn. Het Huis voor de Sport zou zich deze vraag moeten stellen bij het werven en/of selecteren van scholen en doelstelling die de sportcoach mee krijgt op de desbetreffende school.
- Pleinspelen: de pleinspelen worden door de scholen enthousiast ontvangen, de reacties van de leerlingen zijn wat wisselend. Effecten op leerling-interactie, speelgedrag en mate waarin leerlingen zelf met de geleerde pleinspelen aan de slag gaan zijn nog wat onduidelijk. Dit is deels te wijten aan de insteek van het onderzoek, maar de vraag rijst ook of de doelstelling van de pleinspelen (per school) duidelijk is. Wat willen de scholen ermee bereiken? En sluit het aanbod hier goed op aan?

Inleiding

Sinds 2014 vindt vanuit Sportplein Groningen het project Sportieve Gezonde School plaats op scholen in de provincie Groningen. Doelstelling is een kwantitatieve en kwalitatieve impuls te geven aan sport en bewegen op deze scholen door het aanbieden van extra lessen bewegingsonderwijs door een vakdocent en extra tussenschools en naschools beweegaanbod. Daarnaast wordt ingezet op een duurzame kwaliteitsslag van het bewegingsonderwijs door bijvoorbeeld groepsleerkrachten te scholen en lesmethoden in te voeren of te updaten en waar mogelijk samen te werken met lokale sportverenigingen.

Het lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap doet als sinds de start onderzoek naar de effecten van Sportieve Gezonde School. Het onderzoek is opgezet vanuit het model voor beleidsevaluatie (figuur 1).

Figuur 1 Model voor beleidsevaluatie

In 2014 lag de focus voornamelijk op input, throughput en output. Middelen (aantal docenten, aantal uren, input vanuit de school) werden in kaart gebracht. Vervolgens is ingezoomd op de kwaliteit en kwantiteit van het bewegingsonderwijs op de deelnemende scholen (output) en werden de ervaringen van de scholen rondom de inzet van vakdocenten bewegingsonderwijs in kaart gebracht (throughput). Overal was men overtuigd van de meerwaarde van de (tijdelijke) inzet van de vakdocent en zag men resultaat op onder andere de kwaliteit van het bewegingsonderwijs en de aangeboden activiteiten. Outcomedoelstellingen werden in 2014 nog beperkt gemeten (NNGB, Fitnorm). Uit dit onderzoek kwam ook een aantal verbeterpunten naar voren, waaronder het vooraf beter formuleren van die outcomedoelstellingen, het creëren van draagvlak voor de activiteiten en het monitoren van outcome doelstellingen.

In 2015 lag de nadruk al meer op outcome: er werd gekeken naar de invloed van de inzet van de vakdocent op de vervulling van de psychologische basisbehoeften *competentie, autonomie en relatie* binnen de gymles. Wanneer deze basisbehoeften goed worden vervuld in de gymles, zal de motivatie voor de gymles hoger zijn, en zullen kinderen waarschijnlijk betere bewegingsvaardigheden ontwikkelen (onderzoek Ingrid van Aart). Achterliggende gedachte is dat de kans groter is dat kinderen hierdoor een leven lang actief zijn. Hoewel de verschillen niet enorm waren, was een trend zichtbaar waarbij in de gymlessen gegeven door de vakleerkracht, de scores van leerlingen op *competentie, autonomie en relatie* hoger waren dan in de gymlessen gegeven door de groepsleerkracht, hoewel ook de groepsleerkracht hierop al ruim voldoende scoorde. Aanbeveling was dat de vakleerkrachten de groepsleerkrachten meer zouden kunnen ondersteunen om de gymles nog leuker, uitdagender en leerzamer te maken.

In 2016 is hierop ook ingezet. Maar liefst twaalf scholen namen deel en de nadruk kwam nog meer te liggen op een duurzame kwaliteitsslag van het bewegingsonderwijs door het inzetten op deskundigheidsbevordering van de groepsleerkrachten. Waar in 2015 de nadruk vooral lag op een brede outcome maat (Competentie, Autonomie, Relatie en daaruit volgend motivatie) wordt in 2016, naast deze uitkomstwaarden óók gefocust op specifiekere outcomevariabelen, te weten:

- Ontwikkeling van motoriek
- Effect peenspelen op leerlinggedrag en interactie (conflicten)

- Deskundigheidsbevordering onder groepsleerkrachten in het geven van gymlessen.

Op basis van de achtergrond is de volgende opdracht geformuleerd:

In kaart brengen wat de effecten van Sportieve Gezonde School 2016 zijn op motivatie tijdens de gymles, motorische ontwikkeling in de gymles en leerlinggedrag op het schoolplein. Daarnaast inventariseren wat de invloed is van Sportplein 2016 op deskundigheidsbevordering van groepsleerkrachten bij het geven van gymlessen.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk zal eerst een uiteenzetting worden gegeven van de gebruikte onderzoeksmethoden. De hoofdstukken 2,3,4 en 5 de resultaten weer, achtereenvolgens van de afgenomen vragenlijst, de deelonderzoeken gericht op motorische ontwikkeling (hoofdstuk 3) en conflicten tijdens pleinspelen (hoofdstuk 4), en de interviews met coördinator en groepsleerkrachten (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 6 volgt een discussie en conclusie.

1. Onderzoeksmethoden

Op basis van de onderzoeksopdracht zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

5. Wat is het effect van de inzet van de vakleerkracht op ervaren competentie, autonomie en relatie in de gymles, en op motivatie voor de gymles?
6. Wat is het effect van Sportieve Gezonde School op ontwikkeling van motorische vaardigheden in de gymles?
7. Wat is het verschil in leerlinggedrag en interactie van leerlingen tussen pauzes met en zonder pleinspelen en leidt dit tot minder conflicten op het schoolplein?
8. In hoeverre lukt het om binnen Sportplein 2016 de deskundigheid van groepsleerkrachten voor het geven van gymlessen te vergroten?

Om een antwoord te krijgen op genoemde onderzoeksvragen is in een aantal stappen onderzoek verricht onder de volgende actoren op de twaalf deelnemende scholen:

- Leerlingen
- Groepsleerkrachten
- Schooldirecteuren

1. Startanalyse

Voorafgaand aan het onderzoek vond een analyse plaats waarmee in kaart werd gebracht wat de context van de school is, wat de startsituatie is op het gebied van sport en bewegen op de school, en wat er veranderde als gevolg van Sportieve Gezonde School.

2. Leerling vragenlijst 0-meting en 1-meting

Onder de leerlingen op de deelnemende scholen is bij aanvang en na afloop van de zestien weken een vragenlijst afgenomen (groep 6 tot en met 8 in verband met leesvaardigheid). Deze lijst is gebaseerd op de vragenlijst van 2014 en 2015, echter op een aantal punten aangepast en/of uitgebreid. In de vragenlijst kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- *Sportdeelname*: NNGB, frequentie gymnastiekles, vervoer naar school
- *Competentie, Autonomie, Relatie (CAR)*, naar vragenlijst Ingrid van Aart¹¹
- De onderdelen *Intrinsieke Motivatie* (motivatie voor de gymles vanuit de leerling zelf, hij of zij vindt gym gewoon leuk) en *Geïdentificeerde Motivatie* (motivatie komt voort uit het feit dat de leerling gymles belangrijk, zinvol vindt)
- *Vragen over deelname aan en ervaringen met de pleinspelen*

3. Deelonderzoek motorische vaardigheden

In dit deelonderzoek is op twee scholen in kaart gebracht of leerlingen op scholen waar de vakleerkracht de gymles geeft meer vooruit gaan in motorische vaardigheden dan leerlingen op scholen waar de groepsleerkracht de gymles verzorgt. Hiervoor vonden een 0-meting en een 1-meting plaats met een experimentele groep en een controlegroep. Met behulp van de Mobak test³ de motorische vaardigheid van leerlingen in kaart gebracht (vóór de start van Sportieve Gezonde School en aan het eind van de periode). Vooruitgang van leerlingen uit de twee groepen wordt met elkaar vergeleken.

4. Deelonderzoek Pleinspelen en leerlinggedrag en interactie

Om zicht te krijgen op of pleinspelen leidt tot een positievere leerling interactie (minder conflicten) heeft op twee scholen onderzoek plaats gevonden. Met behulp van observaties is in kaart gebracht in hoeverre er in pauzes met pleinspelen minder conflicten plaats vinden of een andere manier van leerling interactie plaatsvindt.

¹ van Aart, I., Hartman, E., Elferink-Gemser, M., Mombarg, R., & Visscher, C. (2015). Relations among basic psychological needs, PE-motivation and fundamental movement skills in 9–12-year-old boys and girls in Physical Education. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1-20.

5. Evaluatiegesprek docenten

Er heeft een evaluatiegesprek met groepsleerkrachten plaatsgevonden. Hiervoor is een interviewleidraad ontwikkeld waarin de volgende onderwerpen aan bod kwamen: activiteiten die hebben plaatsgevonden in het kader van deskundigheidsbevordering, ervaren competentie (voorafgaand en na afloop van pilot) en ervaren succes- en faalfactoren op het gebied van het geven van de gymles

Deelnemende scholen Sportieve Gezonde School 2016

Scholen

- Obs de Woldridders, Woldendorp
- Hendrik de Cockschool, Ulrum
- Amerikaschool, Noordbroek
- Peter Petersenschool, Haren
- Maranathaschool, Winschoten
- Obs Tasveld, Delfzijl
- Basisschool Jan Ligthart, Appingedam
- De Verbindingsweg, Musselkanaal
- Basisschool Farmsumerborg, Farmsum
- Het Mozaïek, Haren
- Obs De Molenberg, Grootegast
- Basisschool de Regenboog, Leens

2. Resultaten vragenlijst

Met de vragenlijst is in kaart gebracht hoe het gesteld is met de sportdeelname van de leerlingen, en hoe hun motivatie voor de gymlessen is, apart voor de lessen van de groepsleerkracht en die van de sportcoach. Ook zijn vragen gesteld over de deelname van leerlingen aan de pleinspelen.

Kenmerken deelnemende leerlingen

De vragenlijsten zijn uitgezet onder die leerlingen in groep 6 tot en met 8 die te maken hebben gehad met Sportieve Gezonde School. De 0-meting is ingevuld door 252 leerlingen, de 1-meting door 205 leerlingen. Tabel 2 geeft de kenmerken weer van de leerlingen die de vragenlijst hebben ingevuld. De meeste leerlingen waren afkomstig van obs Tasveld. De gemiddelde leeftijd van de leerlingen is ruim 10 jaar en de meest leerlingen die de lijst invulden zaten in groep 8.

Tabel 1. Kenmerken van alle deelnemende kinderen 0-meting en 1-meting

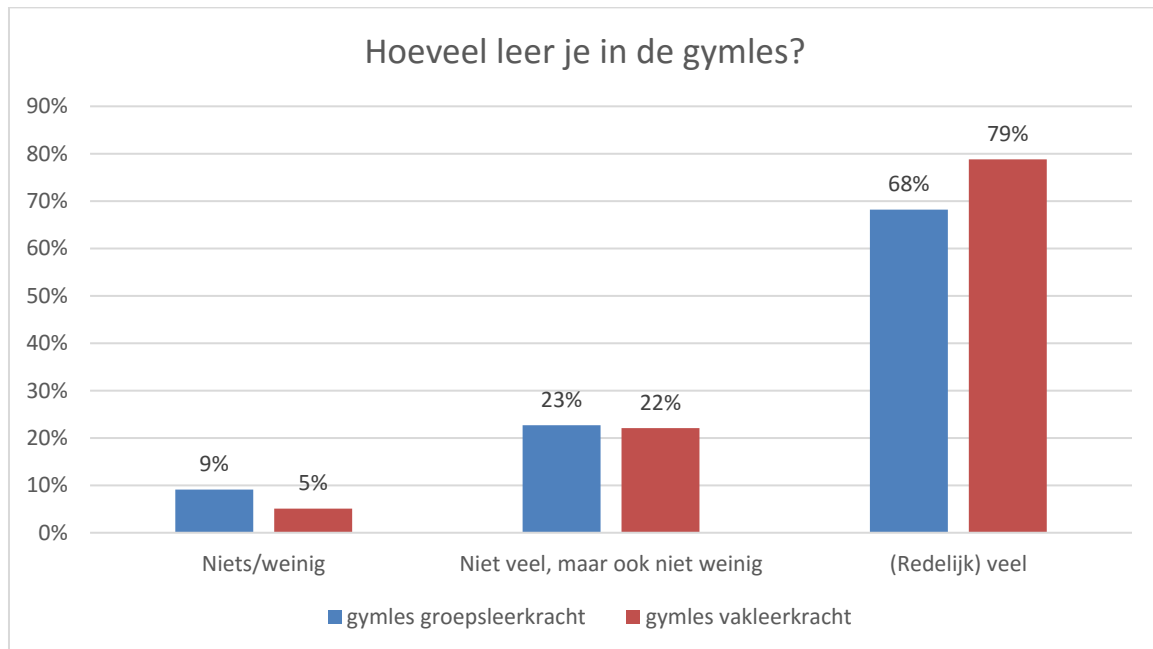
Kenmerk	Aantal/percentage
Aantal deelnemers	252
Geslacht	
• Jongen	48%
• Meisje	52%
Leeftijd	
• Gemiddeld	10,3 jaar
• Range	8 jaar – 13 jaar
Scholen	
• Jan Lighthart	10% (26)
• Tasveld	18% (44)
• De Verbindingsweg	5% (13)
• De Regenboog	3% (7)
• Het Mozaïek	11% (27)
• De Cockschoot	10% (25)
• De Molenberg	13% (33)
• De Woldrakker	8% (21)
• Peter Petersenschool	10% (25)
• Maranatha	12% (29)
Groep	
• Groep 6	26%
• Groep 7	36%
• Groep 8	38%

Aan de leerlingen zijn vragen gesteld over hun ervaring van de gymles, hun motivatie, en over hun (ervaren) competentie, autonomie en relatie. Dit is op twee momenten gedaan: bij aanvang zijn deze vragen gesteld over de gymlessen zoals die gegeven werden of worden door de groepsleerkracht en direct na afloop over de gymlessen zoals die gegeven werden door de sportcoach. Hieronder worden de antwoorden vergeleken.

Algemeen beeld van de gymles

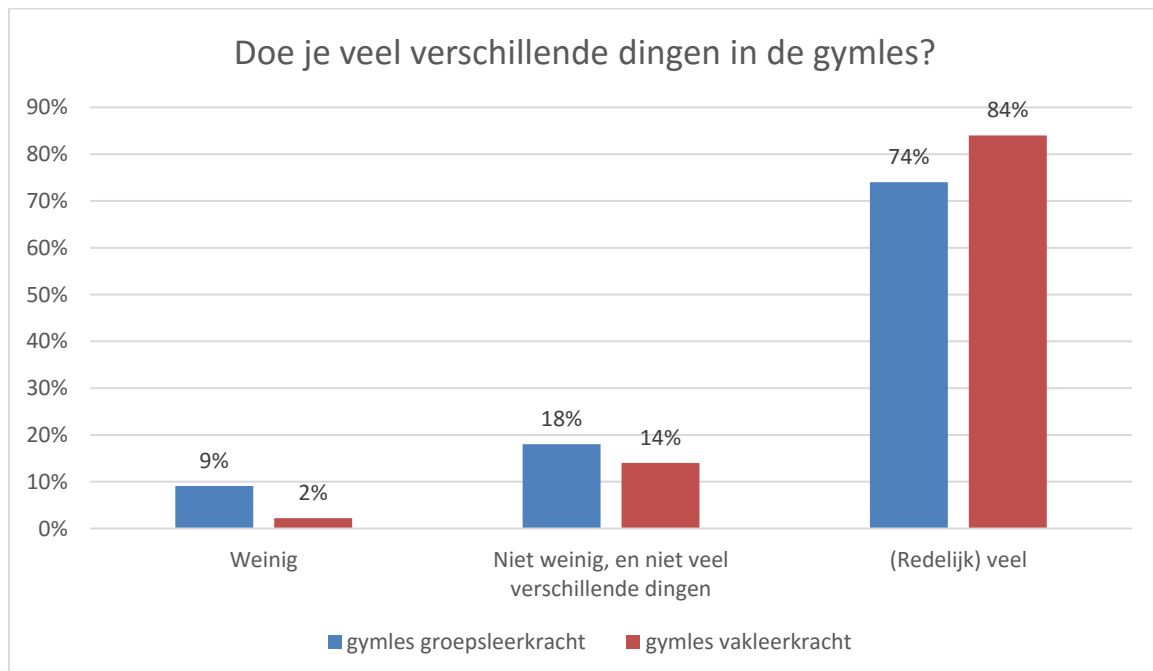
Aan de leerlingen is gevraagd hoe leuk en hoe goed ze de gymles van hun eigen juf of meester vonden. Na afloop is gevraagd hoe leuk en hoe goed ze de gymles van de 'echte gymjuf of meester' vonden. Hierin waren geen verschillen te zien: de gymles van zowel de eigen juf of meester als de echte sportcoach van het Huis voor de Sport worden gewaardeerd met een 8,3 (hoe leuk) en een 8,2 (hoe goed).

Figuur 3 en 4 geven de verschillen weer tussen de gymlessen van de groepsleerkracht als het gaat om de mate waarin leerlingen vinden dat ze veel leren in de gymles, en de mate waarin ze diversiteit in aanbod ervaren. Van de gymlessen die gegeven worden door de sportcoach geven meer leerlingen aan dat ze hierin redelijk veel of heel veel leren. Het percentage kinderen dat niets of weinig zegt te leren in de gymles neemt af als de vakleerkracht (sportcoach) wordt ingezet.

Figuur 3. Verschil in mate waarin kinderen de gymles leerzaam vinden

In de lessen die worden gegeven door de sportcoach (de vakleerkracht) ervaren de leerlingen een grotere mate in diversiteit in aanbod: 84% zegt in deze lessen redelijk veel of heel veel verschillende dingen te doen. Dit percentage is nog iets hoger dan in 2015, toen 79% aangaf veel diversiteit te ervaren in de gymlessen van de vakleerkracht

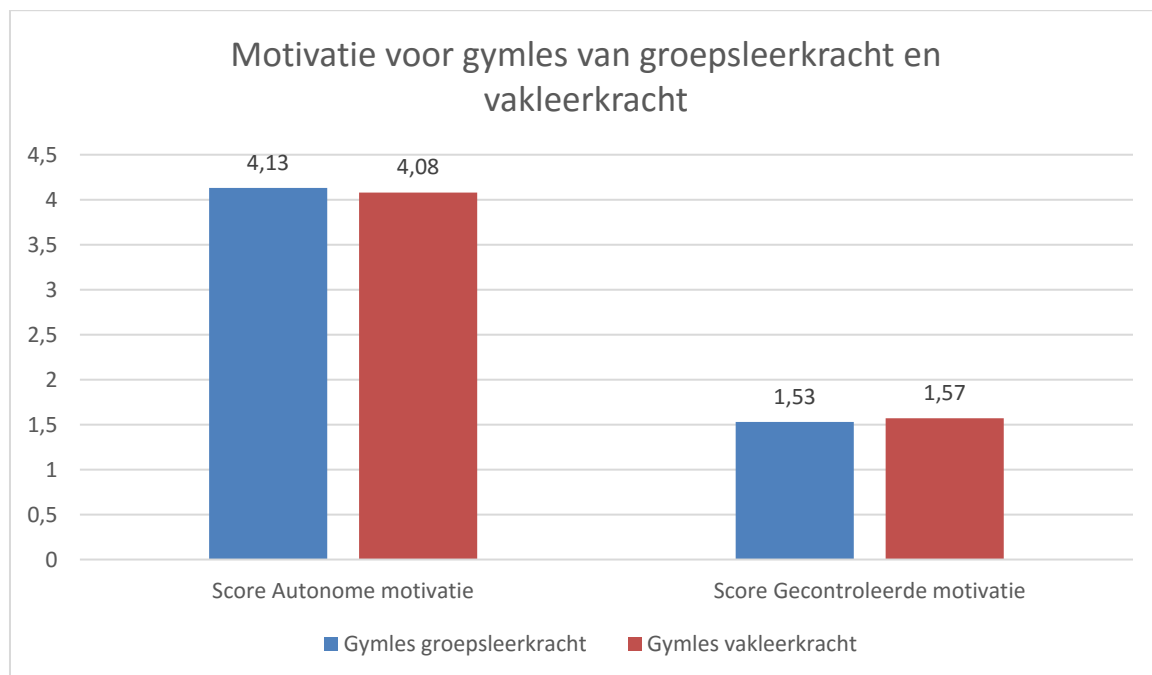

Figuur 4. Verschil in aanbod in de gymles van de groepsleerkracht en de sportcoach

Motivatie voor de gymles

Om zicht te krijgen op de motivatie van de leerlingen voor de gymles van de vakdocent bewegingsonderwijs, is de *Autonome Motivatie* (motivatie voor de gymles vanuit de leerling zelf, hij of zij vindt gym leuk en/of zinvol) en *Gecontroleerde Motivatie* (motivatie komt voort uit externe factoren, bv. druk van medeleerlingen of de docent) van de leerlingen in kaart gebracht. Leerlingen die hoog scoren op deze vormen van motivatie zullen ook op de langere termijn gemotiveerd blijven voor de gymles. Dit in tegenstelling tot wanneer leerlingen extrinsiek gemotiveerd zijn, door zaken van buitenaf, bijvoorbeeld een beloning.

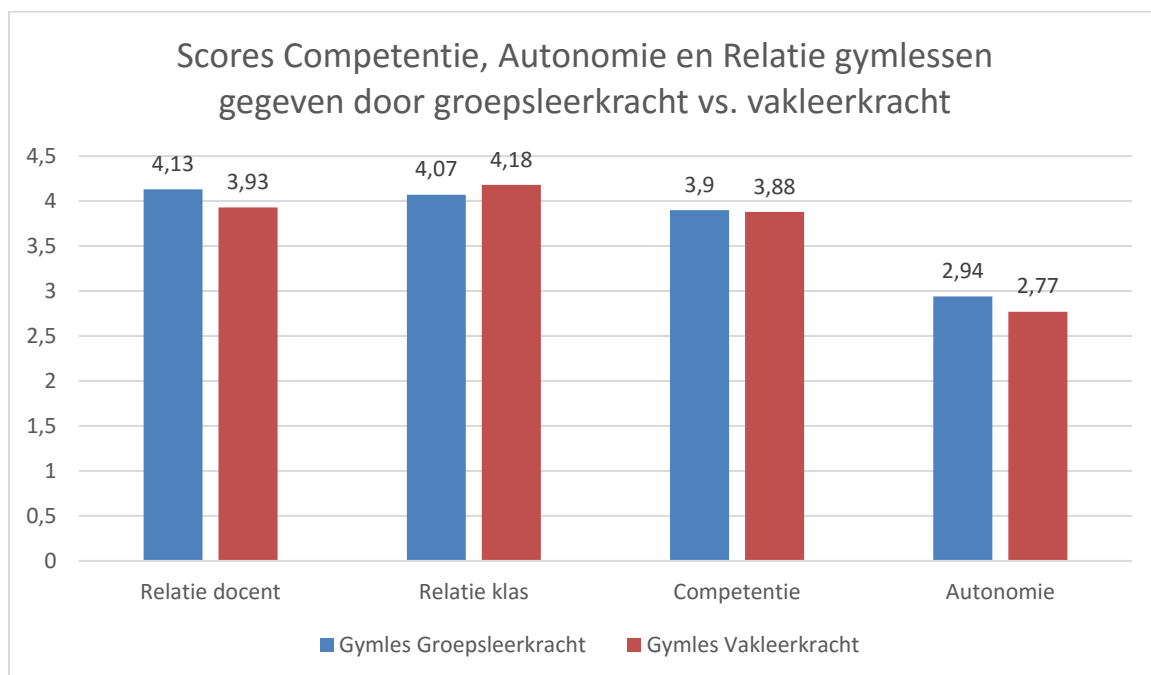
De score voor autonome motivatie lag bij Sportieve gezonde school op 4.13 voor de gymles van de groepsleerkracht (4.07 voor de gymles van de vakleerkracht, beide op een schaal van 1 tot 5, figuur 5). De score voor gecontroleerde motivatie was 1.53 voor de les van de groepsleerkracht en 1.57 voor de lessen van de vakleerkracht. Er zijn dus geen verschillen gevonden, noch voor autonome noch voor gecontroleerde motivatie. Hierbij moet worden aangetekend dat met name de score voor autonome motivatie zeer hoog liggen (flink hoger dan bv. in de studie van van Aart (2015) waar score voor autonome motivatie 3.71 was).

Figuur 5. Scores op Autonome motivatie en Gecontroleerde motivatie, respectievelijk voor de gymles van de groepsleerkracht en de gymles van de sportcoach

Competentie, Autonomie, Relatie

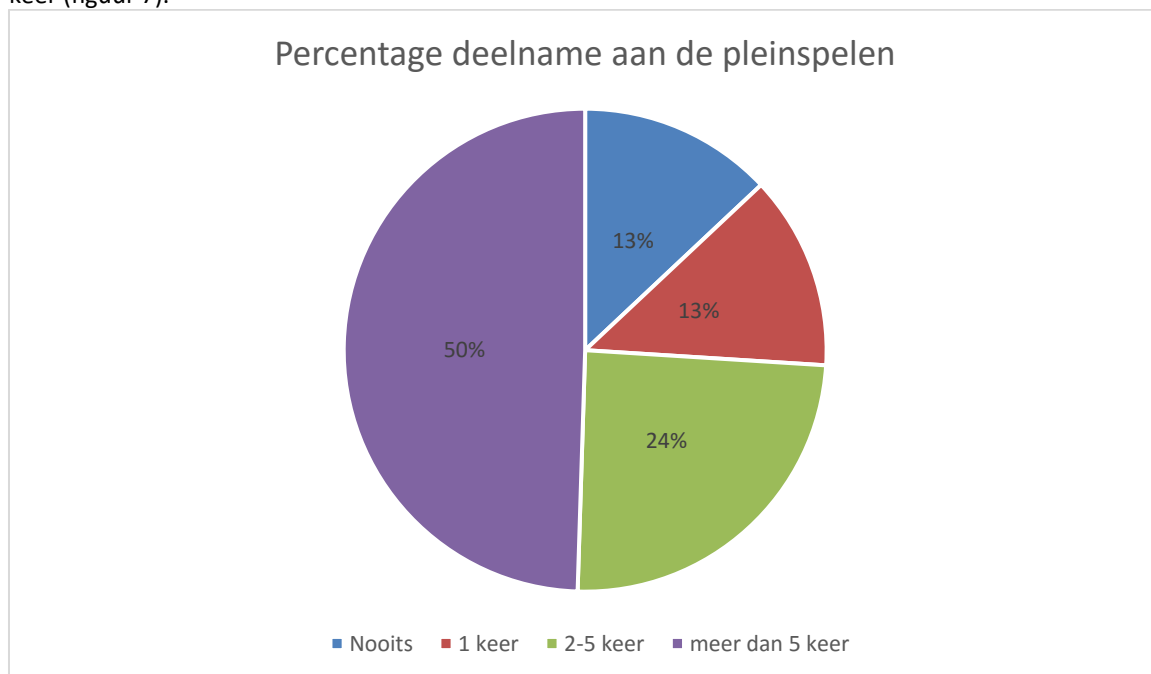
Met behulp van de vragenlijst is in kaart gebracht in hoeverre de leerlingen zich competent voelen in de gymles, autonomie ervaren, en ervaren dat zij een goede band hebben met zowel de docent als met de klas. Al deze factoren, de zogenoemde CAR-variabelen (Competentie, Autonomie en Relatie) zijn voorwaardelijk voor de motivatie van leerlingen voor gym. We hebben dit bij aanvang van Sportieve Gezonde School gevraagd (over de gymlessen van de groepsleerkracht) en na afloop (over de lessen van de vakleerkracht). Hierin zijn geen duidelijk verschillen waarneembaar (figuur 6). Hoewel dit in eerste instantie wellicht tot de conclusie kan leiden dat de inzet van de vakleerkracht een beperkt effect heeft op deze CAR-variabelen, moet worden aangetekend dat de leerlingen ook in de 0-meting (de lessen van de groepsleerkracht) al erg hoog scoren op de genoemde variabelen, bijvoorbeeld in vergelijking met de resultaten van Van Aart (2015). Van Aart vond scores van 3.59 en 2.40 voor respectievelijk Competentie en Autonomie. Sportieve Gezonde School 2016 leverde scores op van 3.88 voor Competentie en 2.77 voor Autonomie. Voor de scores op Relatie-docent vond Van Aart een score van 3.48 en voor Relatie met de klas een score van 4.02. De scores die in Sportieve Gezonde School gevonden werden lagen hier allemaal boven (respectievelijk 3.93 of hoger en 4.07 of hoger).

Figuur 6. Scores op Relatie docent, relatie klas, competentie en autonomie, respectievelijk voor de gymles van de groepsleerkracht en de gymles van de sportcoach

Pleinspelen

Van alle bevraagde leerlinge nam 87% deel aan de pleinspelen, het grootste deel (49,5% deed dat meer dan vijf keer (figuur 7).

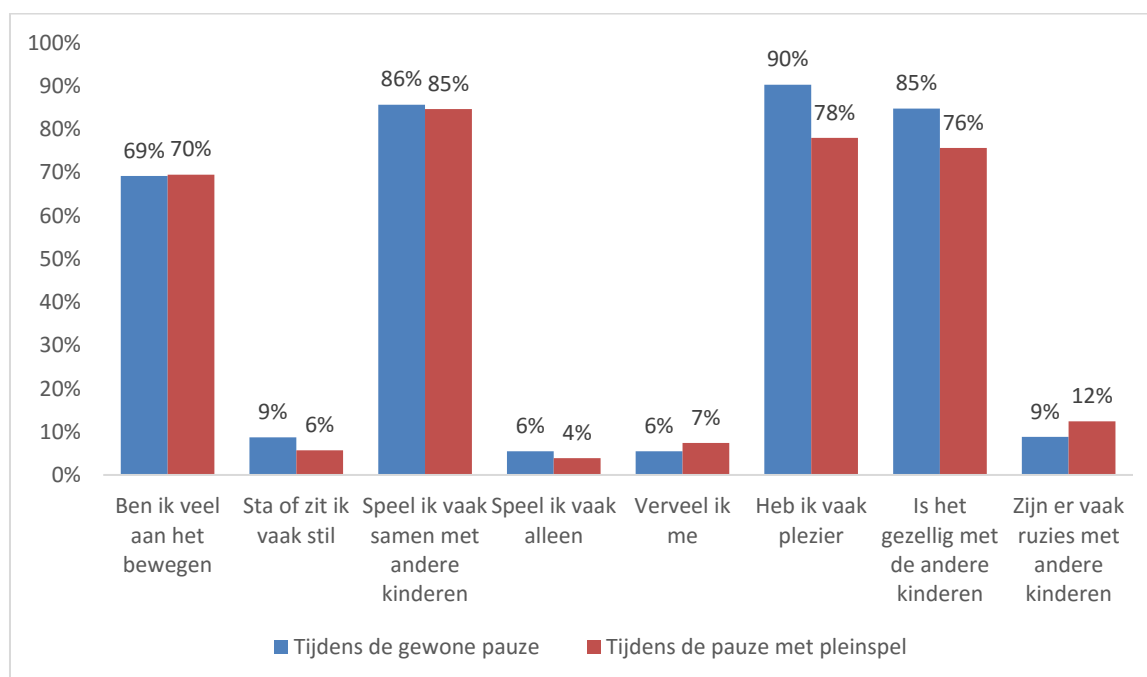
Figuur 7 percentage leerlingen dat niet, één of meerdere keren heeft deelgenomen aan de pleinspelen

De leerlingen op scholen waar pleinspelen plaatsvonden hebben hierover vragen beantwoord. Ruim 50% vindt de pleinspelen leuk, 38,3% vindt een pauze met pleinspel leuker dan een gewone pauze. Ruim een kwart van de leerlingen doet tijdens de pauze geleerde spellen ook als hij of zij zelf speelt (tabel 2).

Tabel 2 Mening leerlingen over pauze met pleinspelen

	(helemaal) niet waar	Soms niet waar, soms waar	(helemaal) waar
Ik vind de pleinspelletjes leuk	7,2%	42,2%	50,6%
Ik vind de pauze met pleinspelletjes leuker dan een gewone pauze	23,8%	37,8%	38,3%
Tijdens de pauze met een pleinspel beweeg je meer dan in een gewone pauze	17,3%	34,4%	47,3%
Ik vind een pauze met pleinspel beter dan een gewone pauze	28,3%	40%	31,7%
In de pauze met pleinspel leer ik nieuwe dingen	18,9%	45,6%	35,6%
De pleinspellen die ik heb geleerd doe ik ook zelf, als juf of meester er niet is of als ik zelf buiten speel	30,5%	42,2%	27,2%

In figuur 8 is te zien dat het percentage leerlingen dat aangeeft vaak stil te staan of te zitten iets groter is in de gewone pauze (9%) dan in de pauze met de pleinspelen. Opvallend is verder dat in de gewone pauze een groter percentage leerlingen (90%) aangeeft vaak plezier te hebben dan in de pauze met de pleinspelen (78%). Ook het percentage kinderen dat zegt dat het gezellig is met andere kinderen ligt in de gewone pauze (85%) hoger dan in de pauze met de pleinspelen (76%).

Figuur 8 Mening leerlingen over pleinspelen

3. Resultaten deelonderzoeken

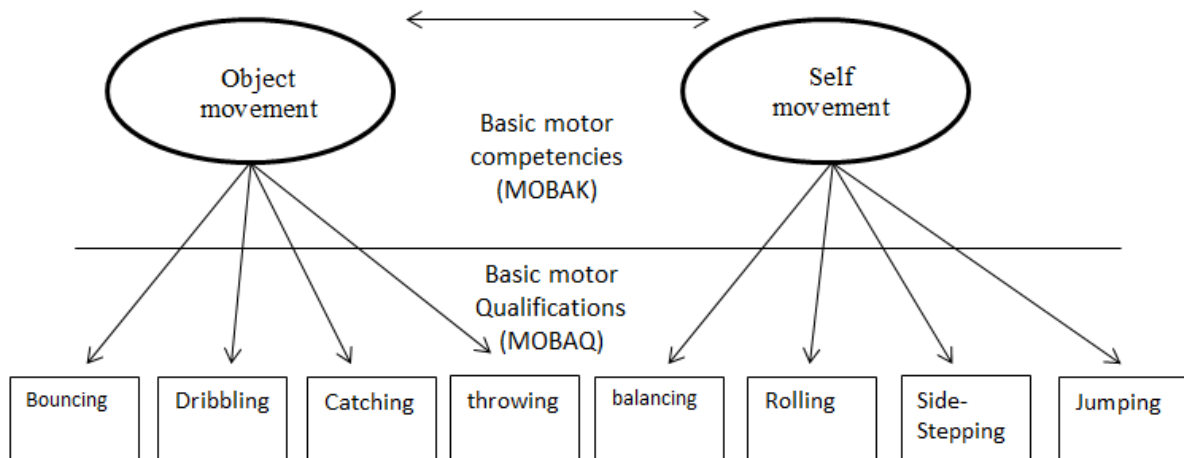
Zoals geschetst in de methode vonden twee deelonderzoeken plaats, die werden uitgevoerd door vierdejaars studenten. De samenvatting van de belangrijkste resultaten daarvan worden hieronder kort besproken. De uitgebreide onderzoeksrapportages zullen separaat aangeleverd worden.

Deelonderzoek Motorische ontwikkeling (Mariska Dijkstra)

Het doel van dit onderzoek is nagaan wat het verschil is in de ontwikkeling van motorische vaardigheden bij kinderen in de leeftijdscategorie 6 tot en met 9 jaar die wel en niet les krijgen van een vakleerkracht. Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

Wat is het effect van de inzet van de vakleerkracht binnen “Sportieve Gezonde School” op de ontwikkeling van motorische vaardigheden in de gymles van kinderen in de leeftijdscategorie 6 tot en met 9 jaar?”.

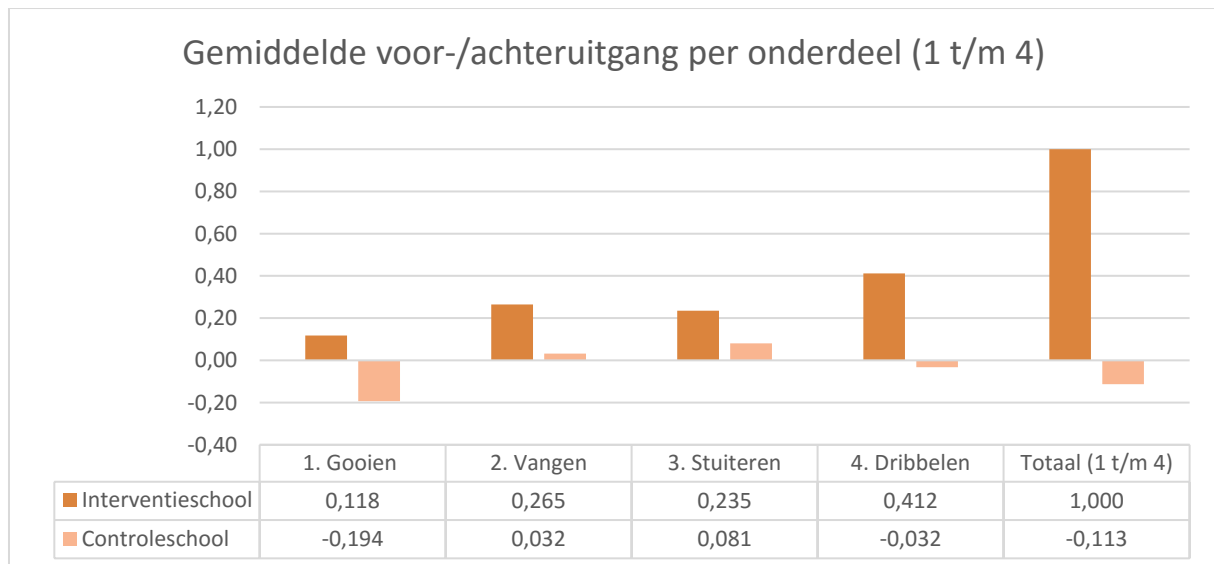
Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag is de ontwikkeling in motorische vaardigheden gevolgd door middel van een 0-meting en een 1-meting bij leerlingen in de leeftijdscategorie 6 tot en met 9 jaar op een controleschool en een interventieschool in de provincie Groningen. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de MOBAK-test (figuur 9)

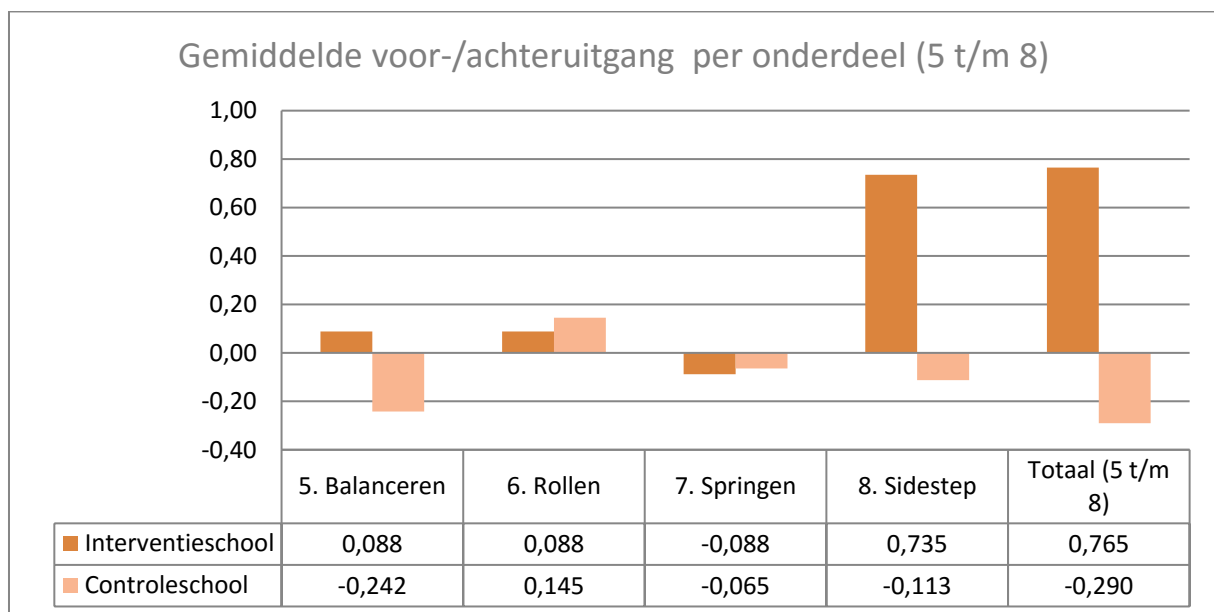
Figuur 9 Overzicht onderdelen MOBAK-test voor het in kaart brengen van motorische basisvaardigheden

Tijdens de 0-meting kregen alle klassen les van hun eigen groepsleerkracht. Vervolgens kregen de leerlingen op de interventieschool een interventie van 10 weken waarbij de lessen gegeven werden door een vakleerkracht. Op de controleschool zijn de gymlessen verzorgd door de groepsleerkracht. Na de interventieperiode is de test nogmaals afgenomen.

Uit de resultaten kwam naar voren dat de leerlingen die les kregen van een vakleerkracht meer vooruit gingen op de onderdelen gooien, vangen, stuiteren, dribbelen, balanceren en sidestep). Op het onderdeel rollen zijn de kinderen van de controleschool meer vooruit gegaan dan de kinderen van de interventieschool (figuur 10 en 11).

Figuur 10 Vooruitgang op testonderdelen van de Mobak-test, van kinderen op scholen waar wel en geen Sportieve Gezonde School plaatsvond.

Figuur 11 Vooruitgang op testonderdelen van de Mobak-test, van kinderen op scholen waar wel en geen Sportieve Gezonde School plaats vond

Het lijkt erop dat de inzet van de vakleerkracht een positief effect heeft op de ontwikkeling in motorische vaardigheid van de kinderen in de leeftijdscategorie van 6 tot en met 9 jaar.

Op basis hiervan wordt aanbevolen om een vakleerkracht in te zetten op scholen waar een groepsleerkracht les geeft. Eventueel vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op een grotere onderzoeksgroep met eventueel een langere interventieperiode en tussenmetingen om een specifiek beeld te krijgen van de ontwikkelingscurve van de kinderen.

Deelonderzoek effect Pleinspelen (Bas Tetteroo)

De onderzoeksvraag van dit deelonderzoek luidde:

Wat is het verschil in speelgedrag en mate van samen spelen en van leerlingen op scholen met en zonder Pleinspelen en is er een verschil in het aantal conflicten op het schoolplein?

Door zicht te krijgen op het speelgedrag en op de mate van samen spelen van kinderen kunnen de eventuele effecten op conflicten die plaatsvinden geduid worden. Aan dit onderzoek deden de volgende scholen mee:

Tabel 1 Deelnemende scholen onderzoek pleinspelen

School	Pleinspelen
Farmsumerborg (experimenteel 1)	Ja, deelname naar keuze
Tasveld (experimenteel 2)	Ja, deelname verplicht
Jan Lighthart (controle)	Nee

Het *speelgedrag* werd in kaart gebracht met behulp van de SOPLAY-methode (McKenzie, 2002). Hiermee kan inzichtelijk worden gemaakt of kinderen *functioneel*, *dramatisch*, *constructief* speelgedrag vertonen, of *spelletjes met regels* spelen. Onder het *functioneel* spelen worden fysieke speelactiviteiten verstaan zoals klimmen in bomen, klauteren op bergen, klimmen op rotsen en glijden van hellingen. Speelgedrag waarin elementen van 'doen alsof' zitten wordt gecodeerd als *dramatisch* spelen. Tijdens dramatisch spelen kunnen kinderen een rol aannemen en verbeelden dat zij iemand anders zijn. Tijdens het *constructief* speelgedrag is het doel van het kind van belang. Het doel van het kind tijdens constructief speelgedrag is het manipuleren van objecten om iets te creëren of te construeren, bijvoorbeeld een zandkasteel bouwen in de zandbak. Onder *spelletjes met regels* worden voetballen, eitje leggen, tikkertje verstaan. Spelletjes met regels kunnen met of zonder attributen.

De mate waarin leerlingen *samen speelden* werd in kaart gebracht door middel van het maken van *sociogrammen* (Leenstra, 2009), die vervolgens werden geanalyseerd aan de hand van verschillende type groepsrelaties (Kerpel, 2016).

Resultaten

Als het gaat om speelgedrag blijkt dat leerlingen op alle scholen (ook de controleschool) vooral spelletjes met regels spelen en in veel mindere mate andere vormen van speelgedrag vertonen. Opvallend is dat maar 63% van de leerlingen op experimentele school 1 kiest voor een spelletje met regels. Opvallend is dat op de controle school meer kinderen een spel met regels speelden dan op experimentele school 1. Op de experimentele school 1 kozen velen ook voor functioneel speelgedrag, in dit geval was dat een rage, namelijk de "water bottle challenge".

Tabel 2 percentage leerlingen dat functioneel, dramatisch, constructief speelgedrag of spelletjes met regels speelt

	Functioneel	Dramatisch	Constructief	Spelletjes met regels
Experimentele school 1 (58)	29% (17)	3% (2)	5% (3)	63% (36)
Experimentele school 2 (52)	-	-	-	100% (52)
Controle school (56)	16% (9)	-	-	84% (47)

Uit de sociogrammen blijkt, dat op experimentele school 1 minder klikjes zijn dan bij experimentele school 2 en de controle school. Ook zijn hier klassen waarin lange slang relaties voorkomen. Opvallend is dat in groep 7-8 van beide experimentele scholen er slang relaties zijn die klikjes met elkaar samenbrengen. Deze beide resultaten kunnen duiden op meer samen spelen.

Geconcludeerd wordt dat de pleinspelen zorgen voor een kleine verandering in speelgedrag en wanneer de trend een spelletje met regels is dan vertoont het overgrote deel van de leerlingen hetzelfde speelgedrag, zowel met als zonder Pleinspelen. Ook lijken de Pleinspelen een klein positief effect op de mate van samenspelen. In een volgend onderzoek kan worden gekeken hoe bepaalde trends ontstaan en hoe de Pleinspelen als trend

geïntroduceerd kan worden. Vakdocenten die Pleinspelen willen introduceren moeten in hun achterhoofd houden dat de resultaten niet gekopieerd kunnen worden en dus de Pleinspelen moeten aanpassen aan de doelgroep.

4. Resultaten interviews schoolcoördinatoren en groepsleerkrachten

Voorafgaand en direct na afloop van de zestien weken inzet van de vakleerkrachten Sportieve Gezonde School, werd de schoolcoördinator bevraagd. In de nameting sloot hier ook een groepsleerkracht bij die ervaring had met de deskundigheidsbevordering.

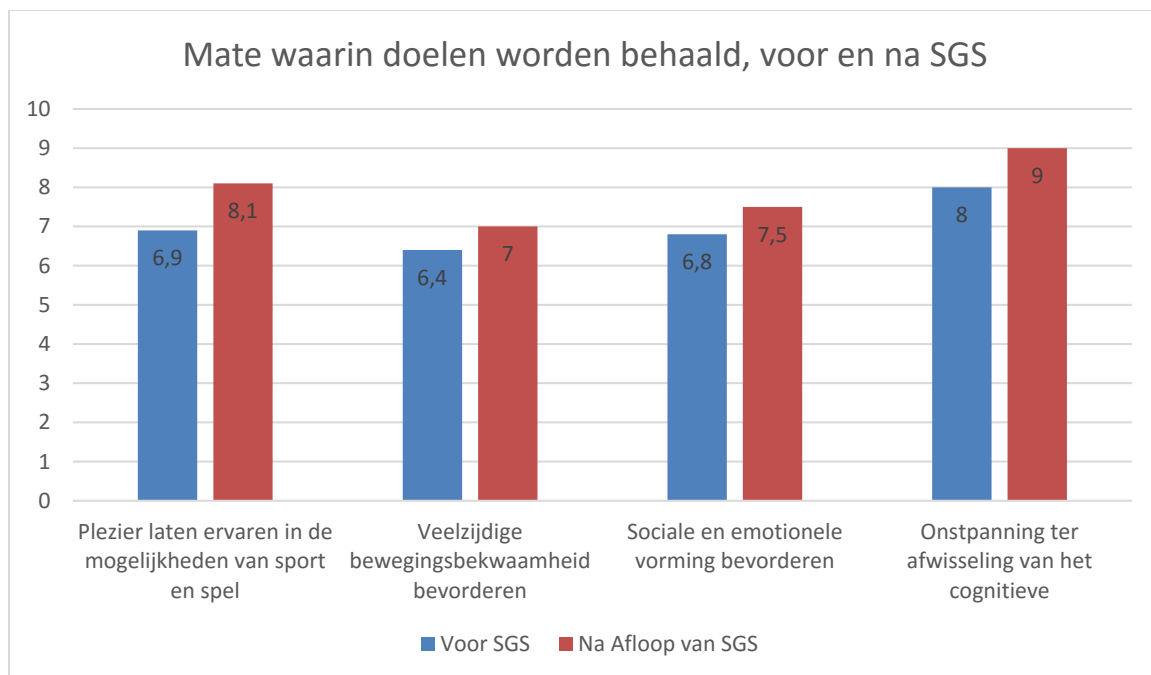
Doelen en verwachtingen

In figuur 2 is te zien dat de meeste scholen als doel hebben hun leerlingen plezier te laten ervaren in het bewegen in sport en spelsituaties. Daarnaast worden 'veelzijdig bewegingsbekwaamheid bevorderen' en 'sociale en emotionele vorming bevorderen' veel genoemd als doelen.

Figuur 1. Belangrijkste doelen met de lessen L.O. volgens directeuren van deelnemende scholen

In figuur 3 is te zien welk cijfer scholen zichzelf geven voor het behalen van de gestelde doelen voor de lessen LO, zowel voor aanvang van Sportieve Gezonde School als direct na afloop. Voor de vier meest genoemde doelen geldt in alle gevallen dat deze na afloop van de zestien weken interventie in sterkere mate worden behaald.

Figuur 3 Mate waarin doelen die scholen met lessen LO nastreven worden behaald

Tabel 1 laat zien welke verwachtingen scholen vooraf hadden over hun deelname aan Sportieve Gezonde School. Na afloop zijn de directeuren en/of schoolcoördinatoren bevraagd op in hoeverre hun verwachtingen zijn uitgekomen. Dat was op alle scholen het geval. Veel genoemd werden “Je geeft echt een impuls aan het beweegaanbod” en “ We hebben veel geleerd, de groepsleerkrachten pikken heel veel nieuwe ideeën en inzichten op.”

Tabel 3 Verwachtingen directeuren voorafgaand aan Sportieve Gezonde School

School	Verwachting en uitkomsten Sportieve Gezonde School
De Woldridders	“Meer motorische leerlijnen aan bod laten komen. Invulling van de gymles, hoe doe je dat met drie vakken? En pleinspelen, oudere kinderen die de jongere onder hun hoede nemen.”
De Cockschool	“Beter verzorgde lessen, door een vakleerkracht. En heel eerlijk: ook wel dat de groepsleerkrachten wat worden ontzien”
Professor Amerikaschool (alleen pleinspelen)	“Dat leerlingen vat krijgen op een veel gevarieerder spelaanbod en dat ze leren om dat met elkaar op een goede manier te organiseren, ook als de vakleerkracht er niet is.”
Peter Petersenschool	“Dat de vakleerkrachten een poos de lessen verzorgen en de groepsleerkrachten ideeën opdoen.”
Maranatha	“Om vooruit te gaan op de doelen die we met LO hebben. Collega’s stimuleren een LO aantekening te gaan halen.”
Tasveld en Jan Ligthart	“Mooie kans, nieuwe ideeën, optimale gymlessen, zorgen dat alle leerlingen in beweging zijn.”
De Verbindingsweg	“Omdat we meer echt bewegingsonderwijs willen geven. Dat kinderen meer in aanraking laten komen met sport, meer gaan sporten. Qua veiligheid (bv. hoe vang je goed op?) willen we ook e.e.a. opsteken. En als we op school blijven met de gymles, wat kunnen we dan aanbieden buiten de gymles?”
Farmsumerborg	“Het past binnen de ingezette lijn. Inspiratie krijgen om de lessen in te vullen, een beter beeld van waar de kinderen staan in hun ontwikkeling op motorisch gebied. En de clinic van Donar. Dat levert vast ook weer input op voor de andere kant van sport.”

Het Mozaïek	“we doen mee omdat we wel open staan voor verbeteringen, feedback opdoen voor eigen gymlessen. We zijn een beetje door de standaard lessen heen, vernieuwende dingen ervaren is goed.”
	“Ja, we hebben les ideeën gekregen en we zijn nu aan het nadenken wat de beste methode is. “
De Molenberg	“We zijn altijd erg bezig met de leervakken, daar ligt de nadruk op. Nu een keer een kans om meer bezig te zijn met bewegen, dat moeten we niet vergeten. En een beetje verlichting voor de twee groepsleerkrachten die nu vier groepen moeten bedienen is ook wel fijn. Leren van de vakleerkracht, ondersteuning voor de groepsleerkrachten.”
Regenboog	“Extra uren vakleerkracht, die een stukje scholing komt brengen. Nieuwe inzichten krijgen. En aan de slag gaan met de pleinspelen.”

Opbrengsten en succesfactoren

Alle deelnemende scholen vinden dat de kwaliteit van de gymles tijdens de zestien weken is verbeterd. Volgens de helft van de scholen wordt door Sportieve Gezonde School meer divers materiaal gebruikt in de gymlessen, de andere scholen geven aan dat de diversiteit aan materiaalgebruik niet anders is, maar dat er vooral verandering zijn in organisatie van en ideeën voor de gymles.

Sportieve Gezonde School leverde volgens de scholen de volgende zaken op voor de leerlingen:

- Leukere lessen/meer plezier (5 keer genoemd)
- Nieuwe activiteiten/lessen/sporten (4 keer genoemd)
- Meer differentiatie of uitdaging (4 keer genoemd)
- Betere motorische vaardigheden (3 keer genoemd)

Als opbrengsten voor de school werden genoemd:

- Nadenken over nut/belang van sport en bewegen en de plek daarvan binnen de school (4 keer genoemd)
- IJkpunt voor waar we staan met lo (1 keer genoemd)
- Kennis en verdieping (1 keer genoemd)
- Nieuwe ideeën (1 keer genoemd)
- Impuls voor bewegingsonderwijs (1 keer genoemd)

De scholen zijn bevraagd op welke elementen nu het belangrijkste zijn om de zestien weken inzet tot een succes te maken. Meeste genoemd zijn “draagvlak en de bereidheid van de school om te leren” en “de schoolcoördinator”. Daarnaast werden het feit dat groepsleerkrachten vakleerkracht samen aan de slag gaan, het feit dat er nieuwe dingen worden uitgetoetst, en een goede timing genoemd als belangrijk voor het welslagen.

“Timing: je merkt nu richting eind van het jaar dat de druk op docenten ook groter wordt. Iets verder van de grote vakantie is wel fijn. En in de nazorg: wat je vaak ziet: als er een grote vakantie tussen zit, het ondersneeuwt. Misschien toch goed als die vakleerkracht af en toe nog een keer komt, al gaat hij alleen maar het gesprek aan.”

Deskundigheidsbevordering

Op alle deelnemende scholen hebben activiteiten plaatsgevonden in het kader van deskundigheidsbevordering. In de meeste gevallen gaf de vakleerkracht de lessen eerste zelf, vervolgens namen de groepsleerkrachten delen van de lessen over om uiteindelijk de gehele les zelf te verzorgen. De vakleerkrachten coachten dan, bv. op organisatie en overzicht of hulpverlenen. Dit werd als erg prettig ervaren, al is het wel van belang om hier voorzichtig mee om te gaan. Vooraf verwachtingen en rollen duidelijk maken en goed communiceren over de deskundigheidsbevordering kan hierbij helpen, aldus een school.

“Het is een ingewikkelde rol, ook voor de vakleerkracht. Als je het (deskundigheidsbevordering) een belangrijk thema vindt, dan moet je die docenten daarin ook goed kunnen begeleiden. Je kunt mensen in je enthousiasme ook onzeker maken. En je moet jezelf de vraag stellen: hoeveel ruimte is er om dat te doen? In zestien weken waarin je zelf ook les geeft.”

De inhoud van het vakwerkplan kreeg op sommige scholen ook aandacht, maar vaak was er te weinig tijd om hier echt mee aan de slag te gaan. Hoewel een kleine meerderheid van de scholen denkt dat er blijvend kennis op de school is overgedragen, gaf een enkele school aan dat borging een aandachtspunt is. Zo werden er prachtige lessen voorgedaan door de vakleerkracht, maar moesten docenten soms zelf aantekeningen maken omdat de lesuitwerking zelf niet op de school mocht achter blijven. Dit werd ervaren als een gemiste kans. Op één school was vooral de schoolcoördinator betrokken, die zelf nu met zwangerschapsverlof ging. De andere collega's waren minder betrokken, waardoor de kennis (tijdelijk) de school uitvloeide.

Twee scholen deden een mooie aanbeveling voor borging van kennis, namelijk door de mogelijkheid van nazorg aan te bieden: *“Ik zou graag zien dat een keer per jaar een vakleerkracht nog een keer een maand de lessen komt doen. Dan kun je nog even herhalen hoe het ook alweer moest, krijg je handvatten en tips. Dat zou een mooie borging zijn.”*

Of: *“Een aanspreekpunt voor na die tijd. Iemand die eens in het jaar langs komt voor vragen. Of als je tegen een bepaald bewegingsprobleem aanloopt, dat je toch nog eens kunt vragen: “hee hoe doe je dat eigenlijk?””*

5. Samenvattende conclusies en aanbevelingen

Samenvattende conclusies

De doelstelling van dit onderzoek luidde als volgt:

In kaart brengen wat de effecten van Sportplein 2016 op outcomevariabelen specifiek gerelateerd aan (1) de inzet van de vakleerkracht in het bewegingsonderwijs en (2) de pleinspelen? Daarnaast inventariseren wat de invloed is van Sportieve gezonde school 2016 op deskundigheidsbevordering van groepsleerkrachten bij het geven van gymlessen.

Per deelvraag worden hieronder de belangrijkste conclusies weergegeven en bediscussieerd.

1. Wat is het effect van de inzet van de vakleerkracht binnen Sportieve Gezonde School 2016 op ervaren competentie, autonomie en relatie in de gymles, en op motivatie voor de gymles?

Leerlingen van de deelnemende scholen scoren erg hoog op ervaren competentie, autonomie en relatie in de gymles en op autonome motivatie. Het lijkt voor deze variabelen niet uit te maken of de gymles gegeven wordt door de vakleerkracht of door de eigen (bevoegde) groepsleerkracht.

Plezier ervaren in de mogelijkheden van sport en bewegen is één van de meest genoemde doelen die scholen hebben met hun deelname aan Sportieve gezonde school, en scholen ervaren hierin unaniem een duidelijke vooruitgang als gevolg van hun deelname: het waarderingscijfer voor dit doel stijgt van een 6,9 naar een 8,1. We zien dit effect echter niet terug wanneer we de leerlingen bevragen op factoren die gerelateerd zijn aan plezier en motivatie. De oorzaak hiervan ligt mogelijk in het feit dat leerlingen óók de gymlessen van hun eigen groepsleerkracht al erg hoog waarderen: met een 8,3 (evenals die van de groepsleerkracht). Ook de scores voor ervaren Competentie, Autonomie en Relatie liggen voor de lessen van de groepsleerkracht al erg hoog in vergelijking met eerdere onderzoeksresultaten, en ook in vergelijking met de resultaten van Sportieve Gezonde school 2015. Opvallend was dit jaar dat, meer dan in eerdere jaren, op veel van de deelnemende scholen groepsleerkrachten waren met een bevoegdheid voor het geven van gym. Daarnaast was meer sprake van coaching van de groepsleerkracht door de vakleerkracht, in plaats van het gedurende zestien weken overnemen van lessen. Mogelijk is dit de oorzaak voor de scores.

2. Wat is het effect van Sportieve Gezonde School op ontwikkeling van motorische vaardigheden in de gymles?

Leerlingen die les hebben van de vakleerkracht van Sportieve Gezonde School ervaren meer diversiteit in aanbod en geven aan meer te leren van de gymlessen dan gegeven door de groepsleerkracht. Het lijkt erop dat dit leidt tot het zich sneller ontwikkelen van motorische deelvaardigheden.

Hoewel leerlingen dus niet meer competentie, autonomie en relatie ervaren in de gymles die wordt gegeven door de vakleerkracht, ervaren zij wel meer te leren en meer verschillende dingen te doen in die gym. Uit het deelonderzoek naar de ontwikkeling van motorische vaardigheden, blijkt bovendien dat op de school waar Sportieve gezonde school plaatsvond bleek dat de leerlingen op zes van de acht motorische vaardigheden meer vooruit gingen dan op de controleschool.

3. Wat is het verschil in leerlinggedrag en interactie van leerlingen tussen pauzes met en zonder pleinspelen en leidt dit tot minder conflicten op het schoolplein?

Tijdens pauzes met pleinspelen vindt ander speelgedrag plaats. Mogelijk leidt dit tot meer samen spelen, maar dit effect lijkt niet heel sterk.

Het deelonderzoek naar de pleinspelen laat zien dat leerlingen tijdens de pleinspelen meer spel met regels spelen en minder constructief, functioneel of dramatisch spel vertoonden. De vraag of de spelletjes ook leiden tot meer samenspelen is lastig te beantwoorden. Er lijkt op de scholen waar de pleinspelen plaatsvinden iets meer sprake te zijn van groepsrelaties die gerelateerd zijn aan meer samen spelen (bv. de slangrelatie die meerdere groepjes verbindt). De bevroegde leerlingen bevestigen dit beeld echter niet:

tijdens pauzes met pleinspelen geven evenveel kinderen aan vaak samen te spelen met andere kinderen (85%) als in pauzes zonder pleinspelen. Van de pauzes met pleinspelen geeft 76% van de leerlingen aan dat het gezellig is met andere kinderen, terwijl dit in pauzes zonder pleinspelen 85% is.

Het is nog onduidelijk of de pleinspelen ertoe leiden dat kinderen beter in staat zijn zelf sport- en spelactiviteiten vorm te geven.

In het deelonderzoek naar de pleinspelen is deze vraag helaas onvoldoende aan bod te komen. Wel zijn er hoopgevende eerste indicaties op basis van de vragen die aan de leerlingen zijn gesteld: Ruim 50% van de leerlingen vindt de pleinspelen leuk, 35% leert nieuwe dingen, en 27% geeft aan de geleerde pleinspellen ook te doen als de juf of meester er niet is of als hij of zij buiten speelt.

4. In hoeverre lukt het om binnen Sportplein 2016 de deskundigheid van groepsleerkrachten voor het geven van gymlessen te vergroten?

De deskundigheid van groepsleerkrachten voor het geven van gymlessen is vergroot.

De manier waarop deskundigheidsbevordering tijdens Sportieve gezonde school heeft plaatsgevonden werd positief beoordeeld. Groepsleerkrachten hebben nieuwe ideeën opgedaan en praktische tips gekregen voor de invulling van de gymles. Ook ervaren scholen dat de doelen die zij voor ogen hebben met de gymles (o.a. veelzijdige bewegingsbekwaamheid bevorderen, ontspanning ter afwisseling van het cognitieve) beter behaald worden als gevolg van Sportieve Gezonde School.

Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande worden de volgende discussiepunten en/of aanbevelingen gedaan

- Selectie van scholen: valt de meeste winst te behalen op scholen waar al groepsleerkrachten met bevoegdheid voor het geven van gym aanwezig zijn? Mogelijk is dit het geval, dan kan de deskundigheidsbevordering wellicht nog beter worden afgestemd op deze doelgroep en kan de nadruk hier nog meer op borging komen te liggen (bv. door terugkomdagen in te plannen of een vraagbaakfunctie in te richten waar leerkrachten terecht kunnen). Mogelijk is de te behalen winst nog groter op scholen zonder groepsleerkracht met aantekening. Dan speelt echter de vraag of resultaten niet alleen tijdelijk te zien zijn. Het Huis voor de Sport zou zich deze vraag moeten stellen bij het werven en/of selecteren van scholen en doelstelling die de sportcoach mee krijgt op de desbetreffende school.
- Het verschil tussen vakleerkracht en groepsleerkracht zit niet op de motivatie van leerlingen voor gym, of op competentie, autonomie en relatie. Wel is een verschil te zien in het effect op ontwikkeling van motorische vaardigheden als de vakleerkracht wordt ingezet. Hierin is dus winst te behalen bij het coachen van de groepsleerkracht. Qua deskundigheidsbevordering kan wellicht nagedacht worden coachen op diversiteit in aanbod, of differentiatiemogelijkheden binnen de lessen.
- Doelstelling van de pleinspelen: de pleinspelen worden door de scholen enthousiast ontvangen, de reacties van de leerlingen zijn wat wisselend. Effecten op leerling-interactie, speelgedrag en mate waarin leerlingen zelf met de geleerde pleinspelen aan de slag gaan zijn nog wat onduidelijk. Dit is deels te wijten aan de insteek van het onderzoek, maar de vraag rijst ook of de doelstelling van de pleinspelen (per school) duidelijk is. Wat willen de scholen ermee bereiken? En sluit het aanbod hier goed op aan?

Bijlage 1 Vragenlijst leerlingen

1	Wat is je voornaam?	Open vraag (klein)
☐ Niet invullen <input style="width: 150px; height: 20px;" type="text"/>		
2	Wat is je achternaam?	Open vraag (klein)
☐ Niet invullen <input style="width: 150px; height: 20px;" type="text"/>		
3	Ben je een jongen of een meisje?	Single-responsevraag
☐ Jongen ☐ Meisje		
4	Op welke school zit je?	Single-responsevraag
☐ Inspecteur Amerika school ☐ OBS de Cockschoot ☐ De Woldridders ☐ De Molenberg ☐ Peter Petersenschool		
5	In welke groep zit je?	Single-responsevraag
☐ Groep 6 ☐ Groep 7 ☐ Groep 8		
6	Hoe oud ben je?	Single-responsevraag
☐ 7 jaar ☐ 8 jaar ☐ 9 jaar ☐ 10 jaar ☐ 11 jaar ☐ 12 jaar ☐ 13 jaar		
7	Hoe leuk vind je gym van je eigen juf of meester? Geef een cijfer tussen 1 en 10. 1= helemaal niet leuk, 10= heel erg leuk	Tabelvraag (single response)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	--

Geef een cijfer voor hoe leuk je gym van je eigen juf of meester vindt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
--	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--

8 Hoeveel leer je van de gymles van je eigen juf of meester? Slidervraag

- ☐ Ik leer niks [Rs Minimale en/of maximale waardeMinimaal: 1Maximaal: 10]
-
- ☐ Ik leer heel erg veel

9 Geef hieronder aan hoe goed je de gymles van je eigen juf of meester vindt. Geef een cijfer van 1 tot 10
1= helemaal niet goed, 10= heel erg goed Tabelvraag (single response)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Hoe goed vind je de gymles van je eigen juf of meester?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

10 Vind je dat je veel verschillende dingen doet in de gymles van je eigen juf of meester? Slidervraag
Bijvoorbeeld de ene les voetbal, dan weer eens ringen, dan een keer iets met kast, dan weer eens klimmen enzovoort

- ☐ Weinig verschillende dingen [Rs Minimale en/of maximale waardeMinimaal: 1Maximaal: 10]
-
- ☐ Veel verschillende dingen

11 Deze vraag gaat over de gymlessen die je krijgt van je eigen juf of meester Ik doe mee tijdens de gymles omdat..... Tabelvraag (single response)

	Helemaal waar	niet waar	Soms waar, soms niet	Waar	Helemaal waar	
Ik weet dat de gymles belangrijk voor mij is	☐	☐	☐	☐	☐	

Ik de gymles leuk vind	☐	☐	☐	☐	☐	
ik dat zelf belangrijk vind	☐	☐	☐	☐	☐	
ik geniet van de gymles	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik de gymles zinvol vind	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik de gymles prettig vind	☐	☐	☐	☐	☐	
ik plezier heb tijdens de gymles	☐	☐	☐	☐	☐	
ik begrijp waarom gym belangrijk is	☐	☐	☐	☐	☐	

12 Tijdens de gymles van mijn eigen juf of meester....

Tabelvraag (single response)

Tijdens de gymles....	Helemaal niet waar	Niet waar	Soms waar, soms niet waar	Waar	Helemaal waar	
...kan ik het goed met mijn juf of meester vinden.	☐	☐	☐	☐	☐	
..... doen we oefeningen die ik zelf ook zou kiezen.	☐	☐	☐	☐	☐	
... heb ik het gevoel dat ik goed ben in gym.	☐	☐	☐	☐	☐	
...voel ik mij op mijn gemak bij de juf of meester.	☐	☐	☐	☐	☐	
...gaan mijn klasgenoten en ik erg vriendelijke met elkaar om.	☐	☐	☐	☐	☐	
... mag ik <u>zelf</u> kiezen welke oefeningen ik doe.	☐	☐	☐	☐	☐	
... heb ik het gevoel dat mijn juf of meester iedereen evenveel kansen geeft.	☐	☐	☐	☐	☐	
... weet ik dat ik ook de moeilijkste oefeningen uit kan voeren.						
...heb ik het gevoel dat ik mee mag beslissen over wat we gaan doen.						
... heb ik het gevoel dat mijn						

klasgenoten en ik elkaar goed begrijpen.						
...heb ik een goed contact met mijn juf of meester omdat ik mezelf mag zijn.						
...lukt het mij om de oefeningen te doen die de juf of meester van mij vraagt.						
...kan ik het goed vinden met mijn klasgenoten.						
... heb ik het gevoel dat ik zelf mag kiezen hoe ik gym. (mag je kiezen hoe je een oefening doet, hoe lang je dat doet?)	☐	☐	☐	☐	☐	
... heb ik het gevoel dat de juf of meester en ik elkaar goed begrijpen						
... vind ik het goed van mezelf dat ik oefeningen die voor mij uitdagend zijn goed kan uitvoeren.						
... voel ik mij op mijn gemak bij mijn klasgenoten.						
..gaan mijn juf of meester en ik vriendelijk met elkaar om.						

13

Tijdens de pauze op ons schoolplein....

Tussenspaga

	Helemaal niet waar	Niet waar	Soms waar, soms niet waar	Waar	Helemaal waar
.....Ben ik vaak aan het bewegen	☐	☐	☐	☐	☐
.....Sta of zit ik vaak stil	☐	☐	☐	☐	☐
...Speel ik vaak samen met andere kinderen	☐	☐	☐	☐	☐
...Speel ik vaak alleen	☐	☐	☐	☐	☐
....Verveel ik me	☐	☐	☐	☐	☐
....Heb ik veel plezier	☐	☐	☐	☐	☐

....Is het gezellig met de andere kinderen	☐	☐	☐	☐	☐
....Zijn er vaak ruzies tussen kinderen	☐	☐	☐	☐	☐

14

In de afgelopen tijd is er op jouw school op sommige dagen
pleinspelletjes Heb je hier wel eens aan mee gedaan?

Single-responsevraag

- ☐ Nooit
☐ Eén keer
☐ 1-3 keer
☐ Vaker dan drie keer

15

Geef bij de onderstaande vragen aan of je het ermee eens bent

Tabelvraag (single response)

VRAAG 15 ALLEEN TONEN ALS AAN DE ONDERSTAANDE VOORWAARDEN WORDT VOLDAAN, INDIEN NIET VOLDAAN SPRING NAAR: >> **VOLGENDE VRAAG**

vraag 14 is niet beantwoord met 1 (Nooit)

	Helemaal niet waar	Niet waar	Soms waar, soms niet waar	Waar	Helemaal waar	
Ik vind de pleinspelletjes leuk	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik vind de pauze met pleinspelletjes leuker dan een gewone pauze	☐	☐	☐	☐	☐	
Tijdens een pauze met een pleinspelletjes beweeg je meer dan in een gewone pauze	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik vind een pauze met pleinspelletjes beter dan een gewone pauze	☐	☐	☐	☐	☐	
In de pauze met de pleinspelletjes leer ik nieuwe dingen	☐	☐	☐	☐	☐	
De pleinspelletjes die ik leer in de pauze doe ik ook zelf, als de juf of meester er niet is, of als ik zelf buiten speel	☐	☐	☐	☐	☐	

Bijlage 2 Gespreksleidraad Directeuren Sportieve Gezonde School 1-meting

Introductie

Voorstellen

Uitleg geven van het doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is *inzicht te geven op het effect van Sportieve Gezonde School op kwaliteit en kwantiteit van het “dagarrangement sport en bewegen” binnen de betrokken scholen en om ervaringen en tevredenheid van betrokken scholen en leerlingen hierbij.*

Dit gesprek dient om achteraf in kaart te brengen wat Sportieve Gezonde School heeft opgeleverd.

Bespreken opnemen interview met de voicerecorder

- Duur van het interview aangeven (30 minuten)
- Mogelijkheid bieden tot het stellen van vragen vooraf

Algemeen

Naam en functie betrokkene

Inhoud van Sportieve Gezonde School

Kunt u aangeven wat de inhoud van Sportieve Gezonde School is geweest op uw school?

- kwantiteit gymlessen: klassen, aantal keren (welke dag)
- kwaliteit gymles: inhoud lessen, jaarplan, scholing groepsleerkrachten
- pleinspelen: aantal keren, invulling, begeleiding (overblijfhouders, vakleerkracht, groepsleerkracht,

Hoe wordt het project binnen de school uitgevoerd? Wie zijn er allemaal bij betrokken?

Effecten Sportieve Gezonde School

In hoeverre wordt het materiaal in de gymzaal nu gebruikt in de gymlessen?

Was er al een combinatiefunctionaris of buurtsportcoach actief (zie 0-meting)? Is zijn/haar rol veranderd?

Wat doen kinderen nu in de pauze. Wordt er naar uw mening veel bewogen?

Is er door de pilot sprake van een andere of intensievere samenwerking met bv. sportverenigingen en de BSO (bv. in de organisatie van activiteiten)?

Visie op sport en bewegen

U gaf in de voormeting aan dat de visie van de school op sport en bewegen was..... (**zie 0-meting**) en hoe deze is ingekaderd in het beleid van de school. Zijn er door Sportieve gezonde School veranderingen opgetreden (in bijvoorbeeld een jaarplan voor de invulling van de lessen, het volgen van de ontwikkeling van leerlingen?)

U gaf in de 0-meting aan wat de **drie** belangrijkste doelen waren die de school nastreeft met de lessen LO? In welke mate worden deze doelen **nu** behaald op een schaal van 1 tot 10?

In hoeverre vinden de volgende activiteiten nu plaats binnen de gymles? Geef steeds aan: niet/incidenteel/regelmatig

- 1 Balanceren (evenwichtsbalk, acrobatiek)
- 2 Klimmen (in wandrek, in touwen)
- 3 Zwaaien (aan ringen, touwen)
- 4 Over de kop gaan (rollen, duikelen, salto)
- 5 Springen (kast-, bok-, hoog-, ver-, touwtje-)
- 6 Hardlopen (sprint, estafette, lange afstand)
- 7 Mikken (schieten of gooien op een doel, bal slaan met knuppel, frisbee)
- 8 Jongleren (werpen en vangen, dribbelen)
- 9 Doelspelen (basket-, korf-, hand- en voetbal)
- 10 Tikspelen (tikkertje, slag-, tref-, jager- en kastiebal)
- 11 Stoeispelen (judo, bal afpakken)
- 12 Bewegen op muziek (lopen, springen, dansen, fitness)
- 13 Andere vormen

Verwachtingen vooraf

In de voormeting gaf u aan dat u deelnam aan de pilot omdat..... Is die verwachting of dat doel uitgekomen?

Wat heeft de pilot opgeleverd voor de leerlingen?

En voor de school?

Welke elementen waren volgens u cruciaal om de pilot een succes te laten zijn?

Deskundigheidsbevordering vakleerkracht

Onderdeel van Sportieve Gezonde School is het bevorderen van de deskundigheid van de vakleerkracht.

Wat is hieraan op uw school gebeurd? Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- Aanwezigheid van groepsleerkrachten bij de gymlessen om ervan te leren

- gezamenlijk het vakwerkplan bekijken en/of aanpassen
- train-de-trainer variaties: bv. het coachen van de groepsleerkracht bij het geven van de gymlessen
- het coachen van overblijfouders of groepsleerkrachten voor het organiseren van de pleinspelen
- Overige?

Is hierdoor blijvend deskundigheid op de school achter gebleven?

Heeft u aanbevelingen om de overdracht van deskundigheid voor het geven van de gymlessen of te zorgen voor de borging van de kennis van de vakleerkracht?